

«Το πανηγύρι της Ασή Γωνιάς» του Μίκη Θεοδωράκη, στις Γιορτές Ρόκκας 2018

Η Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ υπό τη διεύθυνση του μαέστρου Μύρωνα Μιχαηλίδη, σε μια φαντασμαγορική εκδήλωση στις 26/8, τη νύχτα της αυγουσιτιάτικης πανσελήνου, στα βουνά της Κισιάμου, στην ακρόπολη του χωριού Ρόκκα Χανίων. Είναι η εκδήλωση που ξεχώρισε στο 2018. Μια συναυλία από μια συμφωνική ορχήστρα, όχι όπως συνήθως στις αίθουσες συναυλιών των μεγάλων πόλεων, αλλά πάνω στα βουνά με συμφωνικά έργα. Ανάμεσά τους και “το πανηγύρι της Αση-Γωνιάς”, ένα από τα πρώτα συμφωνικά έργα του Μίκη Θεοδωράκη.

Ο μικρός Μίκης Θεοδωράκης εντυπωσιάστηκε από τις διηγήσεις του πατέρα του για το πανηγύρι της Ασή Γωνιάς στα βουνά της Κρήτης και μέσα στα χρόνια του πολέμου και της καταχνιάς, σε αντίθεση με το κλίμα της εποχής, συνέθεσε το ομώνυμο Συμφωνικό Σκέρτσο με ζωηρό και εύθυμο χαρακτήρα, βασισμένο σε λαϊκά κρητικά μοτίβα. Πρόκειται για ένα έργο σημαδιακό για την μουσική του εξέλιξη, όπως ο ίδιος ομολογεί.

Γράφει στην αυτοβιογραφία του «οι δρόμοι του αρχάγγελου»:

«Από τα 1943, όταν άρχισα να συνθέτω για ορχήστρα, δεν είχα αξιωθεί ν’ ακούσω έστω και μια σελίδα απ’ τη μουσική μου. Όλα ήσαν επάνω στο ψυχρό χαρτί και μέσα στη φαντασία μου, που κόχλαζε. Μ’ έπιανε τρόμος κάθε φορά που έβαζα στον εαυτό μου το ερώτημα: «Κι αν αυτά που πλάθεις νοερά δεν έχουν καμιά σχέση μ’ αυτό που τελικά θ’ ακουστεί; Με το αποτέλεσμα;»

Και να που η ώρα της αλήθειας φτάνει. Μόλις ο Φιλοκτήτης Οικονομίδης μου ανάγγειλε ότι αποφάσισε να διευθύνει το έργο μου με την Κρατική, λύθηκαν τα γόνατά μου. Μ’ έπιαναν ανορεξίες, ζαλάδες, Με περιέλουαν κρούσι ιδρώτες. «Τι έχεις; Είσαι άρρωστος;» με ρωτούσε ανήσυχη η Μυρτώ. Τι να της απαντήσω; Ότι φοβάμαι μήπως αποκαλυφθεί ότι οι νότες, οι δεκάδες, εκατοντάδες, χιλιάδες νότες, που χάραζα στα πεντάγραμμα όλα αυτά τα χρόνια, ήταν ένα παιχνίδι, ένα τίποτα; Τις νύχτες ξενυχτούσα στο θάλαμο του στρατώνα, γράφοντας με μοβ μελάνι τις «πάρτες» των μουσικών. Δεν υπήρχαν τότε φωτοτυπικά μηχανήματα. Και, όπως είναι γνωστό, το κάθε μέλος της ορχήστρας παίζει από το δικό του, προσωπικό μουσικό κείμενο, από τη δική του «πάρτα», που πρέπει να την αντιγράψεις απ’ την παρτιτούρα. Μιλάμε για εβδομήντα και πλέον «πάρτες», με μέσον όρο τριάντα σελίδες.

Τέλος, έφτασε η μέρα της πρώτης πρόβας στη μεγάλη αίθουσα, στο Αρχαιολογικό Μουσείο.

Όπως συνήθως συμβαίνει με τις πρώτες εκτελέσεις συμφωνικών έργων, η πρώτη πρόβα είναι καταστροφική. Οι μουσικοί δυσκολεύονται να διαβάσουν τις χειρόγραφες «πάρτες», υπάρχουν λάθη αντιγραφής, ο μαέστρος, όσο κι αν έχει μελετήσει το έργο, στην ουσία το ανακαλύπτει κι αυτός εκείνη τη στιγμή. Με λίγα λόγια, η πρώτη πρόβα της «ΑΣΗ-ΓΩΝΙΑΣ» υπήρξε καταστροφική. Και όπως δεν είχε παιχτεί ποτέ πριν συμφωνικό έργο μου, τόσο εγώ όσο και οι μουσικοί πιστέψαμε πως δεν ξέρω να γράφω μουσική...

Ο μόνος, φαίνεται, που κατάλαβε τι συμβαίνει, ήταν ο Οικονομίδης, που, βλέποντάς με συννεφιασμένο, μου λέει στο τέλος, που μείναμε μόνοι:

Πάμε στο γραφείο να μελετήσουμε καλά το έργο. Αυτό που άκουσες δεν είναι το έργο σου!

Έχω φυλάξει την παρτιτούρα με τις σημειώσεις του Δασκάλου μου με μπλε και κόκκινο

μολύβι. Μείναμε ως αργά το απόγευμα. Έτσι, ω του θαύματος, την άλλη μέρα όλα αλλάζουν. Οι μελωδίες, οι ρυθμοί, οι αρμονίες δένουν μεταξύ τους σχηματίζοντας έναν άγνωστο, έναν καινούριο ηχητικό κόσμο... Αναπνέω... Νιώθω ότι νίκησα... ποιον άλλον; ...τον ίδιο τον εαυτό μου, αναγκάζοντάς τον με τη μελέτη και την άσκηση να αποτυπώνει σωστά τους ήχους πάνω στο χαρτί, χωρίς τη μεσολάβηση μουσικού οργάνου... Τώρα η μελωδία του Κορ Ανγκλέ λικνίζεται σαν κύκνος πάνω στα πολύχρωμα νερά... Και ξανά τα τύμπανα, τα έγχορδα, τα πνευστά, τα χάλκινα. Ο χείμαρρος σχηματίζεται. Τα ηχητικά νερά γίνονται καταρράκτες... Οι μουσικοί με κρυφοκοιτάζουν. Οι φίλοι μου χαμογελούν... Τέλος! Τα ιερά τέρατα, οι μουσικοί, χειροκροτούν. Μερικοί σηκώνονται όρθιοι. Και ο Δάσκαλος για πρώτη φορά με αγκαλιάζει και με φιλά. Ηρέμησα, καθώς σκεφτόμουν πως μάλλον ξέρω να γράφω μουσική. Πως η φαντασία μου σωστά βάζει τις νότες πάνω στο χαρτί, έστω κι αν μου λείπει το πιάνο, με το οποίο μπορείς να ελέγχεις τους ηχητικούς συνδυασμούς.

Στη συναυλία στον Ορφέα, το μόνο που θυμάμαι είναι η δανεική γραβάτα και το άβολο πολιτικό παντελόνι, χωρίς ζώνη, που με ανάγκαζε να χαιρετώ κρατώντας το με δύναμη, μήπως μου πέσει. Χαιρέτησα πολλές φορές, κι απ' όλα περισσότερο μου άρεσαν τα πρόσωπα των μουσικών, που είχαν φωτιστεί, και η χαρά του Οικονομίδη, τόσο ασυνήθιστη σ' αυτόν τον συγκρατημένο αριστοκράτη που δεν επέτρεπε ποτέ στον εαυτό του να εκδηλώνεται.»

†

Οι γιορτές της Ρόκκας οργανώνονται από τους κατοίκους των χωριών Ρόκκας και Κεράς Κισάμου Χανίων και από Οργανωτική Επιτροπή με Πρόεδρο τον Παναγιώτη Σημαντηράκη.

<https://youtu.be/kFwVrM0sQg>

